

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta. Kymenlaakson liitto kiittää tästä mahdollisuudesta ja toteaa seuraavaa:

2 a §

Arkistointi

Lakiehdotuksen mukaan arkistoinnilla tarkoitetaan ”asiakirjojen kuvailemista arkistoitavaan tietovarantoon ja tämän säilyttämistä eheänä, luottamuksellisena ja todistusvoimaisena saatavuuden takaavin keinoin. Asiakirja tulee arkistoiduksi säilytysajan päätyttyä, kun se on kuvailtu tietovarantoon eikä sen sisältöä enää muuteta”.

Nykyisessä muodossa arkistoinnin käsite on vaikeasti ymmärrettävää. Käsitteen nykyinen muotoilu antaa käsityksen, että arkistoinnin kohteeksi joutuu koko tietovaranto, esim. henkilöstö- tai hallintotietovaranto. Kokonaisen tietovarannon arkistointi on mahdotonta, koska se toimii ”alustana” asiakirjojen käsittelylle ja on tavallaan ”aktiivinen” koko ajan. Arkistoinnin kohteena ovat

sen sijaan tietovarantoihin tallennetut asiakirjat. Lisäksi tietovarannoille ei määritellä erikseen säilytysaikoja, vaan tämä toiminta kohdistuu asiakirjatyyppeihin tai tehtäväluokkiin.

Uudistetun arkistolain tarkoituksena on muun muassa sähköisen arkistoinnin palvelun käytön mahdollistaminen koko julkishallinnolle. KA:n Sähköisen arkistoinnin palvelu -sivulla todetaan, että ”Palvelu on tarkoitettu arkistolain nojalla pysyvään säilytykseen määrätyn digitaalisen aineiston siirtämiseen, säilyttämiseen ja arkistointiin”, eli tässä ei sanota mitään asiakirjojen kuvailemisesta arkistoitavaan tietovarantoon. Kannatamme määritelmän muuttamista siten, että tietovarantoon kuvailemisen sijaan laissa olisi mainittu asiakirjojen siirtämisestä sähköiseen arkistoon.

Arkistometatieto

Ehdotamme käsitteeksi pelkän ”metatiedon”. Nykyisessä muodossa määritelmä vastaa mm. Sähke2-määräyksessä esitettyä määritelmää, jonka mukaan ”metatiedot ovat asiakirjallisen tiedon kontekstia, sisältöä ja rakennetta sekä asiakirjallisen tiedon hallintaa ja käsittelyä koko niiden elinkaaren ajan kuvaavaa tietoa”.

Sen sijaan uudessa laissa metatiedot ehdotetaan jostain syystä nimetä arkistometatiedoiksi. Arkistometatieto-nimike antaa väärän käsityksen siitä, että asiakirjat saavat metatietoja vasta arkistointivaiheessa, mikä on ristiriidassa ehdotetun määritelmän kanssa.

”Arkistometatieto” toistuu lakitekstissä useamman kerran. Lakiteksti kannattaa käydä läpi ja korvata arkistometatieto-sana metatieto-käsitteellä.

Arkistotoimi

Ehdotamme sanajärjestyksen vaihtamista seuraavasti: ”arkistotoimella sellaista toimintaa, joka sisältää säilytysaikojen määrittelyn, tarpeettoman aineiston tuhoamisen, asiakirjojen arkistoitavuudesta vastaamisen ja arkistoinnin”.

6 §

”Arkistonmuodostaja”-sana kannattaa korvata ”arkistotoimija”-sanalla 2 a §:n e-kohdan mukaisesti.

7 §

Arkistointi-sana kannattaa poistaa ensimmäisestä lauseesta, koska arkistointi sisältyy arkistotoimeen eikä molempia sanoja ole syytä toistaa: ”Arkistotoimijoiden on huolehdittava arkistotoimen tehtävistä tietojen saatavuus, tietosuoja ja tietoturva huomioiden”.

9 §

Arkistoinnin vastuuhenkilön nimeämisen sääntely laissa on tarpeen. Tällaiselle vastuuhenkilölle asetetut vaatimukset ovat kuitenkin nykyisessä muodossa hyvin tulkinnanvaraisia. On epäselvää, mitä voidaan katsoa riittäväksi asiantuntemukseksi ja koulutukseksi arkistotoimen tehtävistä. Lisäksi nykyisessä muodossa pykälä määrää, että arkistoinnin vastuuhenkilöllä on oltava riittävä koulutus nimenomaan arkistotoimen tehtävistä. Tämä voi muodostua ongelmaksi rekrytointiprosessissa, jolloin useita hakijoita voidaan syrjäyttää sillä perusteella, että heillä ei ole asiakirjahallinnan ja arkistoalan tutkintoa. Tämä voisi heijastua myös työelämässä oleviin arkistovastaaviin, jolloin esim. määräaikaisten työntekijöiden työsuhdetta ei jatketa vain siksi, että heiltä puuttuu koulutus arkistotoimen tehtävistä, vaikka muutenkin he hoitivat työtään mainiosti. Toisin sanoen uuden arkistolain sääntelyn mukaan monia alempia korkeakoulututkintoja (esim. tradenomi) ei enää voi pitää kelpoisuusehtona, mikä on aika ongelmallista. Kymenlaakson liitto ehdottaa, että pykälässä tarkennetaan, mikä on arkistoinnin vastuuhenkilön riittävä asiantuntemus ja mitä voidaan pitää sopivana koulutuksena.

4 luku – Asiakirjojen laatiminen, säilyttäminen ja käyttö

Luvun otsikko ei vastaa sen sisältöä. Lakiehdotuksen 4. luvussa puhutaan asiakirjojen sähköisestä arkistoinnista eikä asiakirjojen laatimisesta tai käytöstä.

Muuta huomioitavaa

Arkistosuunnitelma / TOS

Esityksen s. 61 sanotaan, että ”Ehdotetussa laissa ei annettaisi arkistoinnin hoitamista koskevalle suunnitelmalle erillistä nimeä vaan se olisi osa tiedonhallintamallia. Asiasisältönsä puolesta kyseessä olisi asiakirjojen arkistointi- tai arkistosuunnitelma”. Kunnissa ja maakuntien liitoissa arkistosuunnitelmasta käytetään nimikettä tiedonohjaussuunnitelma, joka on sisällöltään niin kattava, ettei se mahdu osaksi tiedonhallintamallia. Toki tiedonhallintamalliin on kuvattu organisaation TOS, mutta aika yleisellä tasolla emmekä katso tarpeelliseksi koko TOS:n kuvaamista tiedonhallintamalliin.

Syrjäläinen Sanna-Maija
Kymenlaakson liitto - Hallinto-osasto